25 Μαρτίου 2019

Η άγνωστη συμβολή των Κυπρίων στην Ελληνική Επανάσταση του 1821

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Πολυμέσα - Multimedia

Οι αγριότητες των Οθωμανών και ο πατριωτισμός του αρχιεπισκόπου Κυπριανού

Πολλά είναι αυτά που γνωρίζουμε για την Ελληνική Επανάσταση του 1821, είτε από το σχολείο, είτε από τα δικά μας αναγνώσματα (αν και συνήθως τα θυμόμαστε μόνο εκεί, γύρω στην 25η Μαρτίου και μετά τα ξεχνάμε πάλι). Ένα θέμα όμως που σπάνια εξετάζεται είναι το πώς ενεπλάκη η Κύπρος στη μάχη για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό.

Από μαρτυρίες και ιστορικά έγγραφα προκύπτει ότι περίπου 1.000 Κύπριοι πολέμησαν στην Ελληνική Επανάσταση, με πολλούς από αυτούς να χάνουν τη ζωή τους στη διάρκεια των μαχών. Ακόμα περισσότερα ήταν τα θύματα των αντιποίνων από τους Τούρκους στην Κύπρο για τη συμμετοχή Κυπρίων στον απελευθερωτικό αγώνα.

Η δέσμευση στη Φιλική Εταιρεία

Στο σχέδιο της Φιλικής Εταιρείας για την οργάνωση της εξέγερσης των Ελλήνων κατά των Οθωμανών κατακτητών, η Κύπρος δεν αναφέρεται ως μία από τις περιοχές όπου θα πραγματοποιούνταν απελευθερωτικές ενέργειες. Ωστόσο, στο «Σχέδιον Γενικόν» των φιλικών, και συγκεκριμένα στο 15ο άρθρο, υπάρχει αναφορά στη δέσμευση του τότε αρχιεπισκόπου Κύπρου, Κυπριανού, για συνεισφορά στον απελευθερωτικό αγώνα με χρήματα και με προμήθειες. Αυτό αποδεικνύει αφενός ότι η Φιλική Εταιρεία ήλπιζε στην υποστήριξη της Κύπρου για την επιτυχία του αγώνα, αξιοποιώντας την ως βάση ανεφοδιασμού των ελληνικών δυνάμεων, αφετέρου ότι ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός ήταν ενήμερος για τα σχέδια των φιλικών, και πιθανότατα είχε και ο ίδιος μυηθεί στη Φιλική Εταιρεία.

Εξάλλου, τον Οκτώβριο του 1820 ο ίδιος ο Αλέξανδρος Υψηλάντης είχε στείλει επιστολή στον Κυπριανό, ευχαριστώντας τον για τη «γενναία συνεισφορά» που είχε υποσχεθεί δήθεν για το «Σχολείο της Πελοποννήσου» – προφανώς, ο επικεφαλής της Φιλικής Εταιρείας χρησιμοποίησε αυτόν τον όρο για να μην κινήσει υποψίες σε περίπτωση που η επιστολή έπεφτε στα χέρια των Οθωμανών.

Η υπόσχεση του Κυπριανού έγινε πράξη το 1821, όταν ο ναύαρχος Κανάρης με τα καράβια του έφτασε στην Κύπρο για να τα φορτώσει με προμήθειες για τους επαναστατημένους Έλληνες, χρήματα, αλλά και με Κύπριους εθελοντές που ήθελαν να ενισχύσουν τον αγώνα για την απελευθέρωση. Υπάρχουν καταγεγραμμένα επίσης στη διάρκεια της Επανάστασης δρομολόγια ελληνικών πλοίων από και προς την Κύπρο, όπου φορτώνονταν με αναγκαίες προμήθειες.

Η Φάλαγγα των Κυπρίων

Πηγή: Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Είναι σχετικά γνωστή η δράση της λεγόμενης «Φάλαγγας των Κυπρίων» στην Ελληνική Επανάσταση. Πρόκειται για μία ομάδα Κύπριων στρατιωτών, με επικεφαλής τον στρατηγό Χατζηπέτρο, που πολέμησαν με ιδιαίτερη γενναιότητα σε διάφορες μάχες. Είχαν μάλιστα και τη δική τους σημαία, που ήταν λευκή με έναν μπλε σταυρό στη μέση και στο ένα τεταρτημόριο έγραφε: «Σημαία ελληνική πατρίς Κύπρου». Η σημαία αυτή εκτίθεται σήμερα στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Αθήνας.

Ο συνολικός αριθμός των Κυπρίων αγωνιστών που πολέμησαν στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Επανάστασης υπολογίζεται στους 1.000. Από πηγές της εποχής προκύπτει ότι περίπου 130 Κύπριοι έχασαν τη ζωή τους στη Μάχη των Αθηνών, ενώ Κύπριοι ήταν και μεταξύ των νεκρών της εξόδου του Μεσολογγίου. Μάλιστα, στην Ιερά Πόλη του Μεσολογγίου υπάρχει ένα μνημείο αφιερωμένο στους Κύπριους

πεσόντες.

Έχει μείνει ιστορική μία ρήση του στρατηγού Χατζηπέτρου για τον ηρωισμό που επέδειξαν οι άνδρες της Φάλαγγας των Κυπρίων στις μάχες όπου συμμετείχαν. Δείχνοντας τα παράσημα στη στολή του, έλεγε: «Αυτά μου τα ‘δωκεν ο ηρωισμός και η παλικαριά των Κυπρίων Φαλαγγιτών».

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Φάλαγγα των Κυπρίων ανασυγκροτήθηκε και πάλι με ηγέτη τον στρατηγό Χατζηπέτρο το 1853 και πολέμησε στη Θεσσαλία.

Τα σκληρά αντίποινα των Οθωμανών

Πίσω στην Κύπρο, οι Ελλαδίτες προσπαθούσαν να υποστηρίξουν με κάθε τρόπο την εξέγερση κατά των Οθωμανών, ακόμα και με κίνδυνο της ζωής τους. Αυτό φυσικά εξόργισε τους Οθωμανούς, που προέβησαν σε θηριωδίες για να κάμψουν το φρόνημά τους και να τιμωρήσουν όσους ενίσχυαν τον ελληνικό αγώνα, αποτρέποντας έτσι και μία ενδεχόμενη εξέγερση επί κυπριακού εδάφους.

Με το ξέσπασμα της Επανάστασης, ο Τούρκος σουλτάνος διέταξε να αφοπλιστούν όλοι οι Έλληνες της Κύπρου, και ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός τους κάλεσε να υπακούσουν, προκειμένου να κατευνάσει τις υποψίες των Οθωμανών ότι σχεδιαζόταν εξέγερση επί κυπριακού εδάφους. Όμως παρά τις παραινέσεις του, ο αρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος Θησεύς (που αργότερα πολέμησε στην Επανάσταση) επιχείρησε να ξεσηκώσει τους κατοίκους της Λάρνακας μοιράζοντας επαναστατικά φυλλάδια, μία κίνηση που εξόργισε τους Τούρκους.

Ο ίδιος ο Κυπριανός, βέβαια, γνώριζε καλά πως οι Οθωμανοί ήθελαν να τον βγάλουν από τη μέση και έψαχναν μία αφορμή για να τον εκτελέσουν, λόγω των πατριωτικών του αισθημάτων. Σύμφωνα με τον Άγγλο περιηγητή Τζον Καρν, που είχε συνομιλήσει μαζί του στη διάρκεια ενός ταξιδιού του στην Κύπρο, ο Κυπριανός του είχε πει: «Ο θάνατός μου δεν είναι μακριά. Ξέρω ότι περιμένουν μία ευκαιρία να με σκοτώσουν». Είχε μάλιστα τη δυνατότητα να φυγαδευθεί εκτός Κύπρου για να γλιτώσει, όμως ο ίδιος επέλεξε να μείνει εκεί.

Στις 9 Ιουλίου του 1821 ο πασάς Κιουτσούκ Μεχμέτ, ο τοπικός Οθωμανός κυβερνήτης, μετά από εντολή του σουλτάνου, κάλεσε σε συνάντηση στη Λευκωσία τους εκκλησιαστικούς ηγέτες και τους προκρίτους της Κύπρου. Εκεί εκτυλίχθηκε το μεγάλο δράμα: οι οθωμανικές δυνάμεις εκτέλεσαν δι’ απαγχονισμού τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό και τον αρχιδιάκονο Μελέτιο, και αποκεφάλισαν τους μητροπολίτες Πάφου, Κηρυνείας και Κιτίου.

Όμως αυτή ήταν μόνο η αρχή, καθώς τις επόμενες μέρες έφτασαν στο νησί 4.000

στρατιώτες από τη Συρία (ή από την Αίγυπτο, σύμφωνα με άλλες ιστορικές πηγές), οι οποίοι προχώρησαν σε μαζικές εκτελέσεις Κυπρίων που θεωρήθηκαν ύποπτοι για υποκίνηση πατριωτικών αισθημάτων στον ελληνόφωνο πληθυσμό. Εκτιμάται ότι μέσα σε πέντε μέρες εκτελέστηκαν δι’ απαγχονισμού ή αποκεφαλισμού τουλάχιστον 470 Κύπριοι.

Τα αντίποινα των Οθωμανών συνεχίστηκαν σε όλη τη διάρκεια της Επανάστασης και εκτιμάται ότι πάνω από 2.000 ήταν οι Έλληνες της Κύπρου που σφαγιάστηκαν συνολικά.

«Η 9η Ιουλίου 1821 εν τη Λευκωσία Κύπρου»
Τα γεγονότα της 9η Ιουλίου 1821 κατέγραψε σε ένα μνημειώδες ποίημά του ο Κύπριος ποιητής Βασίλης Μιχαηλίδης. Πρόκειται για το ποίημα «Η 9η του Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία Κύπρου», το οποίο αποτελείται από 24 ραψωδίες και 560 δεκαπεντασύλλαβους στίχους. Γραμμένο σε κυπριακή διάλεκτο, μεταφέρει με γλαφυρό τρόπο τον απαγχονισμό του Κυπριανού και τα όσα προηγήθηκαν, αναδεικνύοντας τον πατριωτισμό του αρχιεπισκόπου και την αγριότητα των Οθωμανών.

Το ποίημα έχει μελοποιηθεί από τον Κύπριο συνθέτη και μουσικολόγο Λάρκο Λάρκου.

Πηγή: **newsbeast.gr**